

Olli Mäenpää
10.9.2021

Lakivaliokunnalle

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Tiedonanto eurooppalaisesta lähestymistavasta tekoälyyn (E 62/2021 vp)

Valtioneuvoston selvityksen kohteena on komission 21.4.2021 antama tiedonanto eurooppalaisesta lähestymistavasta tekoälyyn (Fostering a European approach to Artificial Intelligence, COM/2021/205 final). Tiedonanto on käytettävissä vain englanninkielisenä.

Komission tiedonannossa tuodaan korostetusti esiin tekoälyn suuret mahdollisuudet ja merkittävät riskit. Ne molemmat perustelevat tekoälyyn kohdistuvaa EU-tasosta lainsäädäntöä. Valtioneuvoston selvityksessä esitellään näiden mahdollisuuksien ja riskien perusteet monipuolisesti ja kattavasti. Komission tiedonannossa esitellään verraten yleisellä tasolla tekoälyä koskeva sääntelykehys (KOM(2021) 206 lopullinen) ja tekoälyä koskeva päivitetyn koordinoitun suunnitelma (KOM(2021) 205 lopullinen liite)

Komission tiedonannon mukaan tarkoituksena on EU-sääntelyllä myös määritellä tekoälyn käytön globaali standardi, joka voisi paitsi toimia EU:n kilpailuetuna myös määritellä ihmisarvon kunnioittamiseen ja ihmisoikeuksien turvaamiseen perustuvan sääntelymallin. Sääntelyllä pyritään lisäksi edistämään turvallisuutta ja kuluttajien oikeuksia soveltaen myös EU:n markkina- ja valvonta-asetusta (EU/2019/1020) tekoälyjärjestelmien valvontaan. Sääntelyn tavoitteita voidaan pitää varsin painavina ja hyväksyttävinä. Valtioneuvoston selvityksen mukaan Suomi kannattaa komission tavoitetta edistää yhteisen eurooppalaisen lähestymistavan muodostamista

Sääntelyn tavoitteiden kannalta tiedonannossa esiteltyä sääntelymallia voidaan pitää perusteltuna myös, kun otetaan huomioon tekoälyn käytön yleisyys, lisääntyvä merkitys kaikilla yhteiskunnan toiminnan aloilla ja siihen liittyvät riskit. On ilmeistä, että yksittäisillä kansallisen tason lainsäädäntötoimilla ei pystytä tehokkaasti varmistamaan unionin kansalaisten yhdenmukaista oikeuksien suojelua tekoälyn käytössä. Tämä perustelee unionin tasoisella asetuksella toteutettavaa sääntelyä, joka suhteellisuusperiaatteen kannalta asianmukaisella tavalla rajoittuisi korkean riskin tekoälyyn.

Valtioneuvoston selvityksessä viitataan vain yleisesti asetusehdotukseen, joka sisältää säännöt läpinäkyvyyden edistämiseksi sekä turvallisuuteen ja ihmisoikeuksiin kohdistuvien riskien minimoimiseksi ennen kuin tekoälyjärjestelmiä voidaan soveltaa EU:n alueella. Lisäksi selvityksessä esitellään tekoälyn koordinoitun toimintasuunnitelman keskeisiä kohtia. Valtioneuvoston selvityksessä tehdään vain hyvin niukasti selkoa lakivaliokunnan toimialaan liittyvien ehdotusten – erityisesti asetusehdotuksen – sisällöstä. Näitä koskeva tarkempi arviointi sisältyy valtioneuvoston kirjelmään U 28/2021 vp, joka on samanaikaisesti lakivaliokunnan käsiteltävänä.